

1943, máj 11. [Londýn.] — Depeša čs. ministra zahraničia J. Masaryka čs. velvyslanectvu vo Washingtone so zprávou dr. P. Drtinu prezidentovi dr. E. Benešovi o písomnom materiáli, ktorý došiel do Londýna od slovenskej nekomunistickej odbojovej skupiny.

Tajné.

Pro pana presidenta. Dodatkem k mé depeši čís. 132.¹ Gringo² poslal dále obsáhlý materiál. Při zběžném prvním prohlédnutí potvrzuje to zprávy Prešovského³ a memoranda⁴. Dokonce se zdá, že se nálada ještě radikalizuje ve smyslu československé jednoty, tj. protiautonomistickém a proti Žilině. Zdůrazňuje se, jak dobře působil Váš poslední projev na Slovensku, zejména opakování, že vše rozhodne svobodný lid sám. Také se žádá, aby i slovenští ministři mluvili v rozhlase o naší přátelské politice vůči Sovětům stejně jasně jako Vy. Vysvítá, že na Slovensku v československých kruzích byl dojem, že jste i Vy ve spojení se Sídorem. Vaše projevy i vzkazy tyto obavy rozptýlily.⁵ Dr. Drtina.

Masaryk.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1943, čís. 988 (W. 135). Nešifrovaný záznam(?) odoslanej depeše. Strojopisný priepis.

¹ Šlo o nasledujúcu depešu odoslanú do Washingtonu 11. 5. 1943: „Pro pana presidenta. Ohlásil se Gringo přes Formánka a žádá, aby tam přijel k rozhovoru Lichner a Čaplovič. Po poradě s Ripkou a zjištění obtíží a nebezpečí takové jejich cesty, pošleme pouze Váš vzkaz, který jste napsal pro Švýcarsko, vzkazy od Lichnera, Čaploviče a Prešovského a moje vysvětlení s dotazy, jež nás zajímají. Dr. Drtina.“ (AMZV Praha. Depeše odeslané, 1943, čís. 982, Wash. 132).

² Gringo (neskoršie Diario) — pseudonym Ing. J. Országha. Niekdajší pracovník čs. ministerstva zahraničních věcí Országh pracoval za vojny na ľudáckom ministerstve zahraničních věcí. V styku s londýnskou emigráciou bol cez Turecko, Španielsko, Švédsko a Portugalsko.

³ Prešovský — veľmi pravdepodobne pseudonym V. Radakoviča.

⁴ Ide o memorandum z 10. februára 1943; viď dokument čís. 2.

⁵ Prejavmi sú mienené Benešove rozhlasové reči z 23. 12. 1942 a z 13. 3. 1943, v ktorých sa prezident obracal výslovne na Slovensko. E. Beneš, Šest let exilu a druhé světové války, Praha 1946, s. 189 n, 196–202.

V buržoázných odbojových kruhoch na Slovensku skutočne existovalo presvedčenie, že benešovská emigrácia nadviazala styk so Sídorom. Preto Beneš považoval za nutné vrátiť sa v niekoľkých odkazoch k veci. Keď na začiatku júla 1943 dostal zprávu (prostredníctvom Országha) o plánoch na vytvorenie stredoeurópskeho bloku katolíckych štátov, Beneš dal prostredníctvom Kopeckého v Ženeve nasledujúci odkaz Országhovi (odkaz formuloval Drtina):

„a) pan president vzkazuje, že musí si všichni být jasni toho, že Sidor zradil. A to ještě před 15. březnem a zrazoval soustavně a že jeho činnost v samostatném režimu je dostatečně kompromitující, aby byl prohlášen za zrádce. President žádné kompromisy s ním nepřipustí.

b) Zprávy, které dostali přes Řím a přes Sidora o katolickém bloku, jsou namířeny proti Československé republice, mají znamenati její rozbití. Jsou tudíž vlastizrádné a jako vlastizrádné je zde běreme.“ (AMZV Praha. Depeše odeslané, 1943, čís. 1671, Žen. 274, 9. 7. 1943).